

GORIŠNICA

Prikaz **Zdravje v občini 2025** je namenjen pregledu ključnih kazalnikov zdravja v občini v primerjavi s slovenskim in regionalnim povprečjem.

Okolje, v katerem ljudje bivajo in delajo, pomembno vpliva na njihovo zdravje. S prikazom zdravstvenega stanja želimo spodbuditi deležnike na lokalni ravni, zlasti odločevalce, pri njihovih aktivnostih za promocijo in krepitev zdravja svojih prebivalcev.

Podatke za vse slovenske občine, dodatne grafične prikaze in definicije kazalnikov najdete na spletni strani <http://obcine.nijz.si>.

Več podatkov o zdravju pa lahko najdete na spletni strani <https://podatki.nijz.si>.

NEKAJ DEJSTEV O ZDRAVJU V OBČINI

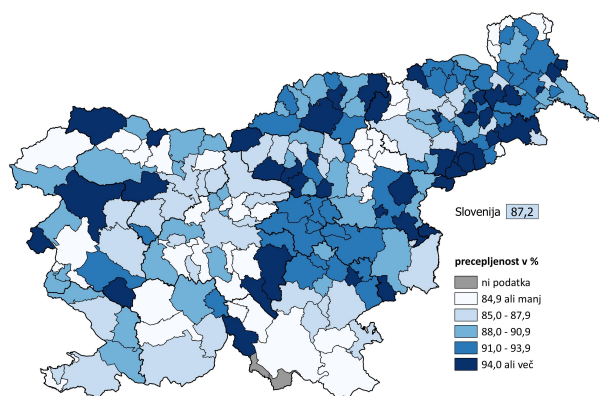
Zdravstveno stanje in umrljivost

- Bolniška odsotnost delovno aktivnih prebivalcev je trajala povprečno 23,1 koledarskih dni na leto, v Sloveniji pa 19,0 dni.
- Delež oseb, ki prejemajo zdravila zaradi povišanega krvnega tlaka, je bil blizu slovenskemu povprečju, za sladkorno bolezen velja enako.
- Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi srčne kapi je bila 2,1 na 1000 prebivalcev, starih 35 do 74 let, v Sloveniji pa 1,9.
- Pri starejših prebivalcih občine je bila stopnja bolnišničnih obravnav zaradi zlomov kolka 6,2 na 1000, v Sloveniji pa 6,1.
- Delež uporabnikov pomoči na domu je bil nižji od slovenskega povprečja.

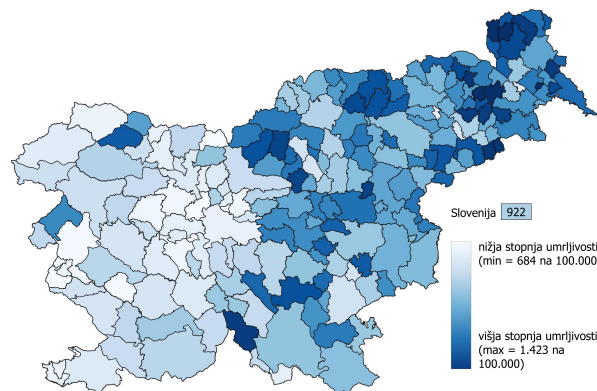
- Stopnja umrljivosti zaradi samomora je bila 19 na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 18.

Dejavniki tveganja za zdravje in preventiva

- Telesni fitness otrok je bil blizu slovenskemu povprečju.
- Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi poškodb v transportnih nezgodah je bila 0,2 na 1000 prebivalcev, v Sloveniji pa 1,0.
- Delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji je bil blizu slovenskemu povprečju.
- Odzivnost v Program Svita - presejanju za raka debelega črevesa in danke je bila 65,8 %, v Sloveniji pa 65,3 %.
- Presejanost v Programu Zora - presejanju za raka materničnega vratu je bila 79,2 %, v Sloveniji pa 74,5 %.

Slika 1: Precepljenost proti DTP-Hib-IPV-hepB, kohorta otrok, rojenih 2021

Slika 2: Umrljivost po stalnem bivališču na 100.000 prebivalcev - starostno standardizirana, povprečje 2019–23

Ocena ranljivosti in tveganja za zdravje zaradi podnebnih sprememb po podnebnih regijah

Podnebne spremembe predstavljajo eno največjih groženj človeštvu, saj s svojimi uničujočimi posledicami vplivajo na ljudi, okolje in gospodarstvo ter spreminjajo naš planet. Vplivajo na celotno družbo in vsa področja življenja, vključno z zdravjem. Še posebej so ogrožene ranljive skupine, kot so otroci, ženske, starejši, ljudje s kroničnimi boleznimi, ekonomsko šibkejši, delavci na prostem ter prebivalci mest in območij, ki so bolj izpostavljeni tveganjem zaradi podnebnih sprememb.

Leta 2024 je bila na NIJZ izvedena raziskava »Ocena ranljivosti in tveganja za zdravje zaradi podnebnih sprememb po podnebnih regijah v Sloveniji«, rezultati katere so predstavljeni v podrobnem poročilu⁵. V publikaciji so prikazani ključni kazalniki, ki vplivajo na ranljivost občin, in so razdeljeni v pet segmentov: demografska slika (starostna struktura, indeks staranja, delež starejših od 64 let), zdravstveno stanje prebivalcev (stopnja bolnišničnih obravnav, prejemniki zdravil, umrljivost in drugi), socialno-ekonomski dejavniki (povprečna plača, tveganje revščine in socialne izključenosti in drugi) in naravno okolje (toplotne obremenitve, nalezljive bolezni, kakovost pitne in kopalne vode in drugi). Podatki o kazalnikih so v dokumentu predstavljeni grafično in tabelarično, kar omogoča enostavno primerjavo vrednosti kazalnikov v različnih podnebnih regijah s slovenskim povprečjem.

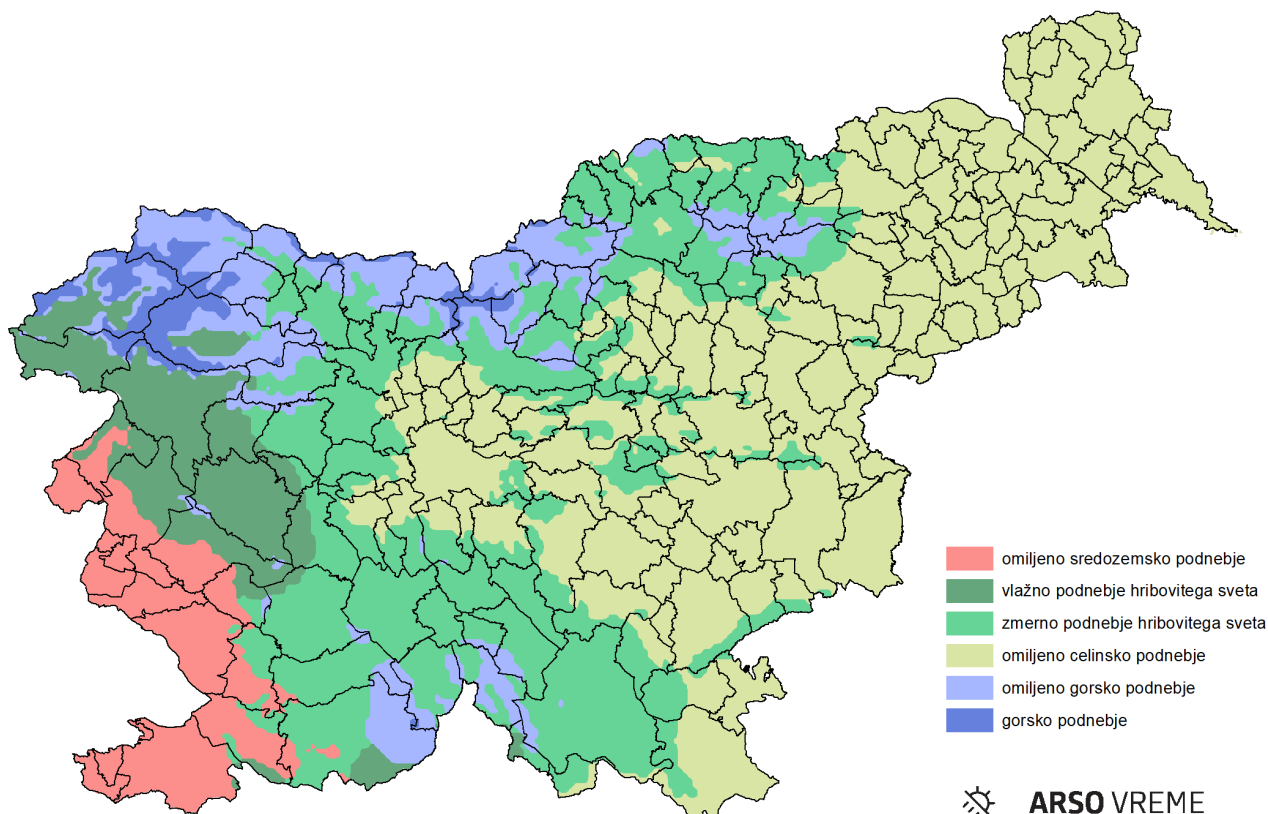
Podnebne regije Slovenije so definirane kot območja s podobnimi vrednostmi podnebnih spremenljivk. Tako je 212 slovenskih občin umeščeno v 6 podnebnih regij (Slika 3): omiljeno sredozemsko podnebje, vlažno podnebje hribovitega sveta, zmerno podnebje hribovitega sveta, omiljeno celinsko podnebje, omiljeno gorsko podnebje in gorsko podnebje.

sko podnebje in gorsko podnebje. Največ prebivalcev Slovenije prebiva na območju omiljenega celinskega podnebja (66 %), sledi zmerno podnebje hribovitega sveta (22 %), omiljeno sredozemsko podnebje (10 %), vlažno podnebje hribovitega sveta (2 %) in omiljeno gorsko podnebje, kjer prebiva le 0,6 % prebivalcev Slovenije.

Ranljivost je opredeljena kot stopnja dovzetnosti občin za potencialne vplive podnebnih dogodkov in podnebnih sprememb ter z njimi povezane škodljive učinke in sposobnost prilagajanja na te spremembe; tveganje pa predstavlja spremembo te ranljivosti in se oceni s primerjavo ranljivosti v sedanjosti z ranljivostjo v prihodnosti. Večja kot je ranljivost za podnebne spremembe, večje tveganje predstavljajo podnebne spremembe (Slika 4).

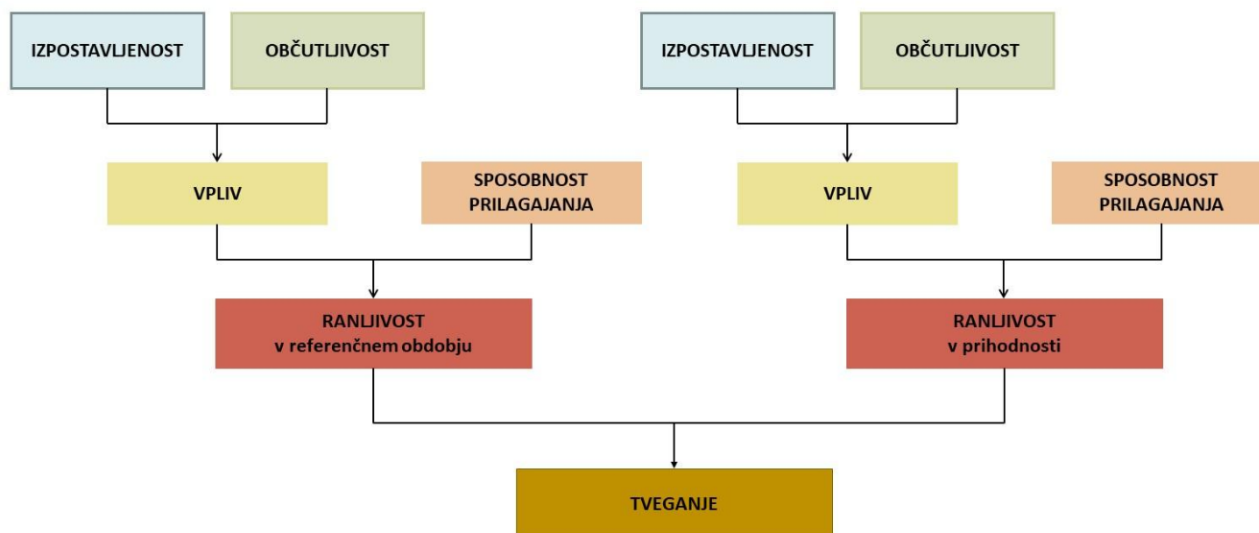
Napovedi kažejo, da bodo prebivalci v prihodnosti izpostavljeni vročinskim valovom, ki bodo močnejši, daljši in pogostejši. Prav tako se bosta povečala jakost in pogostost izjemnih padavin in s tem verjetnost poplav in plazov. Najverjetneje se bodo višale tudi koncentracije troposferskega ozona. Poleg tega bodo podnebne spremembe vplivale na kakovost pitne in kopalne vode ter širjenje prenašalcev bolezni. Ranljivost prebivalstva se bo večala, predvsem zaradi staranja prebivalstva in urbanizacije (starejši odrasli in prebivalci v mestih spadajo med ranljivejše skupine za podnebne spremembe).

Predvidene večje obremenitve zaradi podnebnih sprememb in rastoča ranljiva skupina prebivalcev lahko povečajo obremenitev zdravstvenega sektorja in ogrozijo infrastrukturo zdravstva.

Slika 3: Podnebne regije z mejami občin (Vir: ARSO)

⁵<https://nijz.si/publikacije/ocena-ranljivosti-in-tveganja-za-zdravje-zaradi-podnebnih-sprememb-po-podnebnih-regijah-v-sloveniji/>

Slika 4: Shematski prikaz ocene tveganja.

Ocena ranljivosti (po 5-stopenjski lestvici: od 1-zanemarljiva do 5-zelo velika) v sedanjosti kaže, da je za območje z omiljenim sredozemskim podnebjem ranljivost velika (stopnja 4) predvsem na področju socialno-ekonomskih dejavnikov (revščina in socialna izključenost), medtem ko je na ostalih območjih zmerna (stopnja 3). Ocena ranljivosti v prihodnosti (v obdobju 2041-2070) kaže, da bo ranljivost velika (stopnja 4) tako za območje z omiljenim sredozemskim podnebjem (zaradi demografske slike, socialno-ekonomskih dejavnikov in toplotnih obremenitev) kot tudi za območje z omiljenim celinskim podnebjem (zaradi demografske slike, zdravstvenega stanja prebivalcev in socialno-ekonomskih dejavnikov), medtem ko za ostala območja ostaja zmerna (stopnja 3). Ocena tveganja izhaja iz primerjave ranljivosti v sedanjosti in prihodnosti. Za območje z omiljenim sredozemskim podnebjem in z omiljenim celinskim podnebjem je ocena tveganja (po 5-stopenjski lestvici: od 1-tveganja ni do 5-zelo veliko tveganje) velika (stopnja 4), za ostala območja je zmerna (stopnja 3).

Glede na napovedi bosta ranljivost in tveganje po letu 2070 še večja, zato je treba pravočasno načrtovati ustrezne ukrepe. Za posamezne občine, ki se nahajajo v določeni podnebni regiji, je večja verjetnost, da so potencialni vplivi podnebnih sprememb enaki. Ker pa na ranljivost vpliva tudi občutljivost prebivalstva in sposobnost prilagajanja (demografska slika, zdravstveno stanje prebivalcev, socialno-ekonomski dejavniki, ...), se ocene ranljivosti in tveganja po posameznih občinah v isti podnebni regiji lahko razlikujejo. Priporočamo, da občine v posameznih podnebnih regijah natančneje ocenijo svojo ranljivost z uporabo podatkov za svojo občino, ki so na voljo na spletni strani [Zdravje v občini](#) in spletni strani [Slovenske statistične regije in občine v številkah](#). Podatki o izpostavljenosti po podnebnih regijah, ki jih je pripravil ARSO (2018) so v Prilogi 1 dokumenta [Ocena ranljivosti in tveganja za zdravje zaradi podnebnih sprememb po podnebnih regijah v Sloveniji](#).

Na podlagi boljšega poznavanja lokalnih dejavnikov tveganja, občinam svetujemo, da se še posebej osredotočijo na potrebne ukrepe blaženja (npr. telemedicina, prehod na obnovljive vire energije, energetska sanacija, zelene strehe, trajnostna mobilnost, zelena javna naročila, učinkovito ravnanje z odpadki...) in prilagajanja na podnebne spremembe (uporabo sistemov za zgodnje opozarjanje, identifikacijo varnih javnih zgradb, preventivne ukrepe za zdravje, ustrezno

načrtovanje javnih površin, promocija aktivnega transporta, povečevanje redne telesne dejavnosti idr.). Več o nekaterih možnih ukrepih za prilagajanje podnebnim spremembam je v dokumentu [Ocena ranljivosti in tveganja za zdravje zaradi podnebnih sprememb po podnebnih regijah v Sloveniji](#).

Št.	Ukrep	Cilj
1.	Širjenje poznavanja sistemov za zgodnje opozarjanje in ukrepov.	Boljša pripravljenost na obremenitve iz okolja in večja možnost za ustrezno ravnanje.
2.	Identifikacija in ugotovitev možnosti uporabe javnih zgradb, ki so hlajene in/ali varne pred vplivi drugih ekstremnih vremenskih razmer.	Možnost začasnega umika ljudi, posebej ranljivih skupin.
3.	Preprečevanje rakov kože.	Zmanjšanje bremena raka med prebivalci.
4.	Vzpostavitev dodatnih kopalnih voda.	Večja varnost pred nezgodami in okužbami in olajšanje toplotnih obremenitev.
5.	Namestitev pitnikov in ostale dodatne opreme	Možnost zadostnega vnosa tekočin (hidracije) in zmanjšanje uporabe plastenk; zmanjšanje obremenitve s toploto
6.	Ustrezno urbanistično načrtovanje javnih površin in promocija aktivnega transporta (pešačenje, kolesarjenje)	Izboljšanje zdravja prebivalcev
7.	Povečanje redne telesne dejavnosti in izboljšanje prehranjevalnih navad	Ustvariti pogoje in oblikovati okolja, ki bodo prebivalcem omogočali boljše prehranjevalne in gibalne navade oz. več telesne dejavnosti ter zdrave izbire, s tem pa boljše zdravje in kakovost življenja.
8.	Preprečevanje razmnoževanja komarjev in zaščita pred klopi in komarji	Zmanjšanje prisotnosti vektorjev – prenašalcev nalezljivih bolezni in zaščita pred njimi
9.	Krepitev sosedske povezanosti, pomoči in oskrbe na domu	Izboljšanje odziva na podnebne spremembe in dogodke (organizacija in koriščenje možnih pomoči na domu, manjša izpostavljenost neugodnim razmeram v okolju, krepitev povezav med prebivalci)

Pripravili: Ana Hojs, Majda Pohar, Katarina Bitenc, Vladimira Lampič, Matjaž Krošel, Vesna Viher Hrzenjak, Nives Letnar Žbogar, Simona Perčič

Kazalniki zdravja v občini: Gorišnica

Prikazane so izbrane vrednosti kazalnikov zdravja za občino v primerjavi z upravno enoto, statistično regijo in Slovenijo. Graf kaže primerjavo kazalnikov na ravni občine z državnim povprečjem. Kazalniki so testirani na statistično značilnost. V majhnih občinah zaradi majhnega števila dogodkov lahko pričakujemo večja nihanja vrednosti kazalnikov med posameznimi leti. Definicije, dodatni podatki in grafični prikazi so dostopni na NIJZ spletni strani <http://obcine.nijz.si>.

● ▲ ■ ▼ Položaj občine glede na povprečje Slovenije (■) in glede na razpon vrednosti po občinah od najnižje do najvišje (■). Pri kazalnikih, kjer ni oznake, v opazovanem časovnem obdobju ni bilo pojava (*).

Barve in oblike oznak pomenijo: ▲ Zelena – občina je statistično značilno boljša od povprečja preostale Slovenije. ■ Modra – občina je statistično značilno različna od povprečja preostale Slovenije, zelenega gibanja kazalnika ni mogoče enoznačno določiti. ▼ Rdeča – občina je statistično značilno slabša od povprečja preostale Slovenije. ● Rumena – občina se statistično značilno ne razlikuje od povprečja preostale Slovenije. ○ Bela – vrednost izbranega kazalnika zaradi majhnosti opazovane populacije (majhnega števila primerov) ni zanesljiva.

	Kazalnik	Občina	UE	Regija	SLO	Enota	Manj od povprečja	Več od povprečja
Prebivalci in skupnost	1.1 Razvitost občine	1,06	/	/	1,00	indeks		
	1.2 Prirast prebivalstva	1,7	6,9	4,8	3,3	‰		
	1.3 Starejše prebivalstvo (nad 80 let)	5,5	5,3	5,8	5,7	%		
	1.4 Osnovno izobraženi odrasli (OŠ ali manj)	9,8	11,5	10,6	12,0	%		
	1.5 Stopnja delovne aktivnosti	69,0	69,4	64,9	68,8	%		
Dejavniki tveganja	2.1 Telesni fitnes otrok	48,4	47,5	45,2	48,4	indeks		
	2.2 Prekomerna prehranjenost otrok	20,4	27,0	25,7	23,4	%		
	2.5 Poškodovani v transportnih nezgodah	0,2	0,2	0,4	1,0	sss/1000		
	2.6 Prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji	5,5	7,7	7,7	8,4	%		
Preventiva	3.1 Odzivnost v Program Svit	65,8	63,4	62,2	65,3	%		
	3.2 Presejanost v Programu Zora	79,2	77,4	74,3	74,5	%		
	3.4 Presejanost v Programu DORA	81,3	81,6	77,1	77,9	%		
	3.5 Precepljenost proti okužbam s HPV	45,1	52,5	50,5	46,0	%		
	3.6 Precepljenost proti pnevmokokom	70,0	64,9	51,8	56,3	%		
	3.7 Precepljenost proti OMR	93,3	92,5	87,4	88,6	%		
	3.8 Precepljenost proti DTP-Hib-IPV-hepB	96,7	91,6	89,2	87,2	%		
Zdravstveno stanje	4.2 Bolniška odsotnost	23,1	19,3	18,4	19,0	dnevi		
	4.3 Astma pri otrocih in mladostnikih (0-19 let)	0,2	0,3	0,3	0,4	sss/1000		
	4.4 Bolezni, neposredno pripisljive alkoholu (15 let in več)	2,1	1,8	1,7	1,6	sss/1000		
	4.5 Prejemniki zdravil zaradi sladkorne bolezni	4,8	5,2	5,4	5,4	sss/100		
	4.6 Prejemniki zdravil zaradi poviš. krvnega tlaka	22,6	23,5	22,9	22,5	sss/100		
	4.7 Prejemniki zdravil proti strjevanju krvi	13,4	13,4	12,3	12,0	sss/100		
	4.8 Srčna kap (35-74 let)	2,1	2,3	1,8	1,9	sss/1000		
	4.9 Možganska kap (35-84 let)	3,4	2,6	2,4	2,3	sss/1000		
	4.10 Novi primeri raka	562	545	572	571	sss/100.000		
	4.15 Novi primeri raka debelega črevesa in danke	53	63	61	60	sss/100.000		
	4.16 Novi primeri raka pljuč	46	57	71	70	sss/100.000		
	4.17 Novi primeri raka dojke	73	118	131	131	sss/100.000		
	4.11 Zlomi kolka pri starejših prebivalcih (65 let in več)	6,2	5,6	5,6	6,1	sss/1000		
	4.12 Prejemniki zdravil zaradi duševnih motenj	15,8	15,9	15,5	14,6	sss/100		
Umrljivost	4.13 Pomoč na domu	0,3	0,8	1,7	1,9	%		
	4.14 Klopni meningoencefalitis	0,0	0,8	3,7	6,2	sss/100.000		
	5.1 Umrljivost po stalnem bivališču	993	1004	1004	922	sss/100.000		
	5.2 Umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja (0-74 let)	49	76	78	65	sss/100.000		
	5.3 Umrljivost zaradi vseh vrst raka (0-74 let)	149	137	152	143	sss/100.000		
	5.6 Umrljivost zaradi raka pljuč (0-74 let)	35	30	36	34	sss/100.000		
	5.7 Umrljivost zaradi samomora	19	19	19	18	sss/100.000		

Legenda: /: kazalnik na tej administrativni ravni ni smiselni; sss: starostno standardizirana stopnja na 100, 1000 ali 100.000 prebivalcev, na slovensko populacijo 1.7.2014. *: spremenjen izračun po stalnem bivališču namesto po običajnem je pojasnjen v "Opisi kazalnikov" v dokumentu "Metodološka pojasnila" na spletni strani.

Pojasnilo h kazalnikom:

Prebivalci in skupnost: 1.1: za leti 2024 in 2025; 1.2: leto 2023; 1.3: leto 2023, stari 80 let in več; 1.4: leto 2023, stari 25-64 let; 1.5: leto 2023, stari 15-64 let. **Dejavniki tveganja za zdravje:** 2.1: leto 2023, otroci in mladostniki, stari 6-14 let; 2.2: leto 2023, otroci in mladostniki, stari 6-14 let; 2.5: povprečje 2019-2023; 2.6: povprečje 2019-2023. **Preventiva:** 3.1: leto 2023; 3.2: povprečje 1.7.2020 - 30.6.2023, ženske, stare 20-64 let; 3.4: 11.2023 - 31.10.2024, ženske, stare 50-69 let; 3.5: otroci, ki so bili v šolskem letu 2022/23 v 6. razredu OŠ (kohorta otrok rojenih od 1.1. do 31.12. 2011); 3.6: otroci, rojeni v 2021; 3.7: otroci, rojeni v 2021; 3.8: otroci, rojeni v 2021. **Zdravstveno stanje:** 4.2: leto 2023, zaposleni prebivalci; 4.3: povprečje 2019-2023, bolnišnične obravnave, stari 0-19 let; 4.4: povprečje 2019-2023, bolnišnične obravnave, starejši od 15 let; 4.5: leto 2023; 4.6: leto 2023; 4.7: leto 2023; 4.8: povprečje 2019-2023, bolnišnične obravnave, stari 35-74 let; 4.9: povprečje 2019-2023, bolnišnične obravnave, stari 35-84 let; 4.10: povprečje 2017-2021, novo odkriti raki razen nemelanomskega; 4.11: povprečje 2019-2023, bolnišnične obravnave, stari 65 let in več; 4.12: leto 2023; 4.13: leto 2023, stari 65 let in več; 4.14: povprečje 2014-2023; 4.15: povprečje 2017-2021; 4.16: povprečje 2017-2021; 4.17: povprečje 2017-2021. **Umrljivost:** 5.1: povprečje 2019-2023; 5.2: povprečje 2019-2023, stari 0-74 let; 5.3: povprečje 2019-2023, stari 0-74 let; 5.6: povprečje 2019-2023, stari 0-74 let; 5.7: povprečje 2019-2023.

Vir podatkov: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za finance, Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa, Fakulteta za šport (UL), Register raka, Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.